Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
Hacettepe University Journal of Faculty of Letters
Erken Erişim
doi:10.32600/huefd.707275

Hakemli Makaleler – Refereed Articles
Geliş Tarihi / Received: 21.03.2020 Kabul Tarihi / Accepted: 09.10.2021

Bir Klonun Günlüğünden: Posthümanizm, Transhümanizm, Distopya ve *Beni Asla Bırakma*

From a Clone's Diary: Posthumanism, Transhumanism, Dystopia and *Never Let Me Go*

Hacer GÖZEN[*], Timuçin Buğra EDMAN[**], Arda ARIKAN[***], Ülfet DAĞ[****], Osman DÜLGER[*****], Burcu GÜDÜCÜ[******]

Öz

2017 Nobel Edebiyat ödülü sahibi Kazuo Ishiguro'nun *Beni Asla Bırakma* (2005) adlı eseri bir umut romanı olarak değerlendirilebilir. Çoğu okuyucu için de bu, ön plana çıkan bir bakış açısı olacaktır. Ancak bu romana daha farklı bir bakış açısı getirmek de mümkündür. Eğer *Beni Asla Bırakma* adlı romana bir de bilim kurgu açısından bakacak olursak Aldous Huxley'nin *Cesur Yeni Dünya* romanında veya Yvgeny Zamyatin'in *Biz* adlı eserlerinde olduğu gibi okuyucusunu adeta insanlığın dünya içindeki yerini ve geleceğini sorgulamaya iten hem distopik hem de posthümanist bir eser çıkacaktır karşımıza. Bugün yasalar henüz el vermediği için insan klonlanmaya başlanmamış olsa bile dünyanın birçok saygın üniversitesi bünyesinde hayvanlar üzerinde deneyler yapılarak insan organı 'üretme' çalışmaları sürdürülmektedir. Organ nakli konusunda da büyük gelişmeler elde edilmekte ve bu yolla birçok insan uzun yıllar hayatta kalabilmektedir. Öyleyse yakın gelecekte tıpkı üzerinde deney yapılan hayvanlar gibi insanların da laboratuvar ortamında üretilerek organ nakli için kullanılabileceklerini farz etmek, çok da mantık dışı bir yaklaşım olmayacaktır. Japonya'nın Nagazaki kentinde doğan Ishiguro'nun, atom bombasının etkilerini yaşayan bir yazar olarak, insanlığı mükemmel günlerin beklemediğini öngören bir eser kaleme alması şaşırtıcı değildir. Şu hâlde *Beni Asla Bırakma* adlı roman, birbirini seven iki yüreğin geleceğe dair safiyane mutluluk arzularının dışa vurumu gibi görünse de evrensel insani değerlerin ve ahlakın gelecekteki olası değişimini de okurlarına düşündürterek insanın arzularının ve gücünün sınırlarını sorgulayan bilincin ironik bir şekilde dışa vurumu da olabilir. Bu makale, Nobel ödüllü yazar Ishiguro'nun bu eserinin bir distopya evrenindeki posthümanist izlerini takip etmeye çalışacaktır.
Anahtar sözcükler: Posthümanizm, transhümanizm, posthüman, transhüman, distopya, bilim-kurgu.

[*]Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü. E-posta: hacergozen@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5013-7804
[**]Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili Eğitimi. E-posta: timucinbugraedman@duzce.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5103-4791
[***] Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı. E-posta: ardaari@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2727-1084
[****]Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü. E-posta: ulfetdag@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3775-6525
[*****] Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili Eğitimi. E-posta: osmandulger@duzce.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0832-5873
[******]Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniveristesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü. E-posta: burcuguducu@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5229-1565

Abstract

The 2017 Nobel Prize in Literature recipient Kazuo Ishiguro's *Never Let Me Go* (2005) can be considered a novel of hope. For most readers, this will be a prominent view. However, it is possible to bring a different perspective to this novel. If we look at the novel *Never Let Me Go* in terms of science fiction, we will find a dystopian and posthumanist story that pushes the reader to question the place and future of humanity in the present world, as in Aldous Huxley's *Brave New World* or Yevgeny Zamyatin's *We*. Ishiguro, who was born in Nagasaki, Japan, and having experienced the effects of the atomic bomb disaster, is likely to predict that a perfect future is not in store for us. Today, we know that even if human cloning has not yet begun due to its illegal status, human beings continue to work for 'producing' artificial human organs by conducting experiments on animals within many respected universities worldwide. Significant advances in organ transplants are also being achieved, enabling humans to live longer. Thus, it can be assumed that human beings can be artificially produced in laboratories for organ transplantation purposes as though they are laboratory animals. Even though the novel, *Never Let Me Go*, seems like the expression of the ultimate desires of happiness for the future of two loving hearts, it may also be the ironic expression of consciousness that questions the limits of human desires and power by displaying the possible future change of universal human values and morality. This article aims to unearth the posthumanist traces of the Nobel Prize-winning author Ishiguro's *Never Let Me Go in which* a dystopian universe serves as the setting.
Keywords: Posthumanism, transhumanism, posthuman, transhuman, dystopia, science fiction.

Giriş

Yeni bir çağ ve yaşam anlayışı sürdüğümüz şu günlerde yıllardır gelmeyen Godot'yu beklemeye devam ediyoruz. Nasıl ki antik çağlarda Zeus, Odin ya da Amon-Ra'nın yeryüzüne geleceğini gösteren alametlerle bir bekleyiş süregeldi ise bugün de aynı alametlerle Godot'yu beklemekteyiz ancak bu bekleme sürecini günümüzde biraz farklı bir şekilde yaşıyoruz: Müspet bilimle. Burada Godot'ya ya da antik tanrılara yapılan atıf, aslında insanlığın bir şekilde tanrıyla tekrar birleşerek ölümsüzlüğü, sonsuzluğu, sonsuz gücü kucaklaması veya adeta tanrılara meydan okurcasına kendini tanrılar gibi ölümsüzlüğe ve sonsuz güce layık görmesi de olabilir. Kim bilir belki de binlerce yıldır insanı ayakta tutan yegâne sebep böyle bir umut ve bekleyiştir. Belki de insan açısından her şeyin yegâne amacı önünde sonunda öleceğini bilmesine rağmen biraz daha hayatta kalabilmek içindir. Tıpkı Kazuo Ishiguro'nun *Beni Asla Bırakma* isimli romanında hayatta kalmak umutlarını bir kez olsun kaybetmeyen roman kahramanları Kathy ve Tom gibi. Bu umudu, tıpkı Orta Çağ Avrupasındaki kilise baskısıyla yaşadıkları korkunç hayata katlandıkları müddetçe bir şekilde tanrının iradesiyle cennete girerek bu dünyanın ve bedenlerinin tamamen önemsiz olduğuna inanan insanlardaki gibi bir bekleyişe ve umuda benzetebiliriz. Rönesans, ampirik düşünce, hümanizm ve reformlarla beraber artık böyle düşünmüyor olsak da bugün yaşadığımız dünyada çok şeye sahip olmaya başladık. Metalar, hem bizim için çok değerli olduğundan hem de bedenlerimizin hayatta kalmasını sağladığı için onlardan vazgeçemiyoruz. Birçok düşünürün de tartıştığı 'meta tutkusu' güç dengelerinin dolaylı bir gösterimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Orta Çağ'ın tam aksine bu düşünce biçimleri korunması ve yaşatılması gereken formlar haline geldi. Meta tutkusu; günümüzde hangi alanla ilgili olduğu tartışılmaksızın insan hayatının, bedeninin, tutkularının, isteklerinin eksiklerini tamamlayan bir dünyanın adı haline gelmiştir. *Beni Asla Bırakma* adlı romanda da 'hayatta kalması ya da daha uzun yaşaması gereken bir başka hayat ve beden için' metalaştırılmış bedenlerin ve hayatların rezervasyonunu görüyoruz. Buradaki önemli ayrıntı, ekonomik güce paralel olarak insanların hiçbir şeye sahip olmayan evsiz, kimsesiz, yoksul kişilerle kendi bedenleri üzerinden kıyasladıkları 'yaşamın en çok kim için gerekli olduğu' olgusudur. İşte tam da burada tek bir kişinin yaşamı uğruna yüzlerce hatta binlerce yaşamın kullanılabilmesi veya harcanabilmesi durumunun insanlık nezdinde makul ve gerekli görülmesi, hatta insanlık için büyük bir başarı ve kazanç sayılması olasılığı ortaya çıkıyor. Bugün gerçekten de geri kalmış, yoksul ülkelerde çok ciddi oranlarda legal biçimde organ satışının yapılmasının yanında organ mafyalarının ve hırsızlığının yapıldığını biliyoruz ve hatta bu organların katalog fiyatları bile oluşturulmuş durumdadır (bknz. Bain, Mari, & Delmonico, 2018, Şekil B). Global Financial Integrity (GFI) "verilerine göre dünya çapında her yıl nakil turizminin tam olarak ne kadar yapıldığını bilmek zordur ancak yasadışı organ ticaretinin yılda yaklaşık 840 milyon ila 1,7 milyar dolar ürettiği tahmin edilmektedir" (Bain, Mari, & Delmonico, 2018).

Ülkemizde de zaman zaman yaşanan bu olaylar yasal zemine oturtulursa ileride insan bedenlerinin yapay olarak üretildiği, teknolojik-tıbbi imkânların mevcut olduğu, bu gelişimin makul ve etik karşılandığı posthüman ve distopik bir dönemin yaşanması mümkün olabilir. *Beni Asla Bırakma* eseri de bu bağlamda posthüman durumu gözler önüne sererek geleceğe dair kehanetlerde bulunur.

Beni Asla Bırakma, 31 yaşındaki Kathy H.'nin Hailsham yatılı okulunda arkadaşları Tommy ve Ruthla başından geçenleri anlattığı, insan olmanın ne olduğu sorusuna posthümanist bir perspektiften yanıt arayan bir eserdir. Hikâye insan klonlama ve organ bağışına dayanır. Roman 1990'lı yıllarda İngiltere'de geçer yani teknolojide büyük değişim ve gelişimlerin yaşandığı, insanların yaşam koşullarının daha iyi düzeye getirilmesi için genetik mühendisliği çalışmalarının revaçta olduğu bir dönem. Okul hayatı Kathy'de büyük etkiler bıraktığından sık sık anılarına döner ve deneyimlerini anlatır. Hailsham'daki eğitim öğrencilerin daha çok sanat eseri üretmeleri üzerinedir. Aslında Kathy ve arkadaşları, normal insanlar için ihtiyaç duydukları zamanlarda organ tedarik edilmesi için insan genlerinden kopyalanan klonlardır ve Hailsham da bu klonların yetiştirildiği yerdir. Bunların ebeveynleri olmadığı gibi çocuk sahibi olmalarına da izin verilmez. Mezun olduklarında yaptıkları işlerse bakıcılık ve organ bağışıdır. İlk görevleri kendileri gibi yetişmiş ve organları bağış için alınmış olanlara bakıcılık yapmaktır. Daha sonra en fazla dört organ bağışı yaparak tamamlanma aşamasına gelirler. Ancak burada farklı bir kural işler. Kathy ve diğer öğrenciler ne kadar insan ya da insana has özelliklere sahip olduklarını ispatlarlarsa organ bağışını geciktirebileceklerini düşünürler. Müzik, resim ve spor onlar için yeteneklerini gösterecekleri alanlarken birbirlerini sevebileceklerini, değiş tokuş günlerinde paylaşımcı olduklarını gösteren birtakım davranışlar da insanlıklarını ispatlayabilecekleri davranışlardır. Önünde sonunda organ bağışı onlar için ölüm anlamına gelir. Margaret Atwood klonlanmış çocukların öleceğini bilmek ve bunu bile bile onları insanlaştırmak için gösterilen çabaya bir atıfta bulunur:

> Hikâye ilerledikçe, Kathy H. Kendisini rahatsız eden birkaç gizemi çözer. Bu çocukların sanat icra etmesi neden bu kadar önemlidir ve neden sanatları toplanıp götürülür? Sonuçta genç yaşta öleceklerse, eğitimli olmaları neden birileri için önemlidir? İnsan mıdırlar, yoksa değil midirler? Theresienstadt'ta sanat yapan çocukların ve radyasyondan ölürken kâğıttan turna kuşu yapan Japon çocukların tüyler ürperten yankısı duyulur (Atwood, 2014, s. 183).

Hailsham'daki klon çocuklara içinde bulundukları durum ile alakalı bilgi verilmez hatta Bayan Lucy isimli gardiyan çocukları gelecekle ilgili uyarması sebebiyle görevinden uzaklaştırılır. İnsanlar bu klonların varlığından rahatsız olsalar da tamamen faydaya dönük olduklarından rahatsızlıklarını bertaraf ederler. Yaşamalarına izin verdikleri gibi onların insan olmadıklarını da inanırlar. Öğrencilere sanatla ilgili eğitimlerin verilmesi, onlara resimler yaptırılması da tamamen onları insanlaştırmaktır: "Sanat çalışmalarınızı aldık, çünkü bunların ruhlarınızı gösterdiğine inanıyorduk. Ya da daha ince bir ifadeyle söyleyeyim; sizin ruhlarınız olduğunu kanıtlamak için yaptık bunu" (Ishiguro, 2019, s. 246). Yani bir bakıma klonların insanlaştırılması onlardan fayda sağlayanlar için durumun kanıksanmasına yardımcı olur. Atwood bu durumun hâlihazırda farklı bir boyutuna dikkat çeker: "hasta kardeşe çare olmak amacıyla organları hesaba katılarak dünyaya getirilen bebekler olduğunu düşünürsek 'Hailsham öğrencileri' ikileminin yaygınlaşma olasılığı mevcut. Bedenimizin sahibi kim? Onu sunma hakkını kim saklı tutuyor?" (Atwood, 2014, s. 183).

Roman boyunca Kathy ve Tommy'nin kendilerini keşfettikleri ve durumun farkına vararak içine düşürüldükleri durumdan kurtulmak için verdikleri mücadeleye şahit olunur. Klonlar toplumdaki düzenlemelerden ötürü özgürlüklerini sağlayamadıkları gibi insanların gözünde tamamen bir öteki konumundadırlar. İnsanların elinde bir nesneye dönüşürler.

Bu makale, yakın gelecekteki böyle bir olasılığı temel alarak *Beni Asla Bırakma* adlı romanı irdeleyecek, insanlığın güç ve sonsuzluk arzusu karşısında ahlaki değerlerinin, vicdan ve bilinç mekanizmasının hangi ölçüde ve ne şekilde değişebileceğini göstermeye çalışacaktır.

Posthümanizm, Distopya ve Transhümanizm

'Daha iyi bir dünya' vaadiyle yola çıkılan ancak insanın tanrılık oyunları sonucunda ve II. Dünya savaşı sonrasında meydana gelen bedensel ve ruhsal travmalar savaş sonrası dönemin başlangıcını oluşturmuştur. Savaş sonrası dönemde artık insanlar 'daha iyi bir dünya' vaadine karşı evrensel felsefeler geliştirmiş ve 'yeni' ve 'daha iyi' bir dünya inşa etmek için yürütülecek çalışmaları reddetmiştir. Ancak bu reddediş uluslararası toplumlarda çok etkili olamamış ve henüz savaşın üzerinden pek de bir zaman geçmemişken ve bütün bu 'kollektif yönetilen sosyal değişim' karşıtlığına rağmen, bütün güçlü devletler teknoloji, tıp, yapay zekâ ve uzay araştırmalarında baş döndürücü bir ivmeyle ilerlemiştir. Bütün bu bilimsel çalışmalar insanlık tarihi boyunca birçok kez deneyimlendiği gibi yine insanlık için 'yeni' ve 'daha iyi bir dünya' vaadiyle sunulmuştur. İşte tam da bu noktada, henüz Hitler veya Stalin'in yok edici totaliter ve güç odaklı rejimlerinin etkileri tam olarak silinmemişken bilimsel araştırmalar ve gelişmelerin baş döndürücü bu hızı, bazı bilim insanlarını, felsefecileri ve akademisyenleri gelecekle ilgili korkularla karşı karşıya getirmiştir. Toplumların düşünce öncüleri olan bu insanlar, teknolojik ve bilimsel gelişmelerden kaynaklanan 'gelecek korkularını' sesli ve kolektif bir şekilde ön uyarı olarak dile getirmeye başlamışlardır. Gelecek kaygısı güden bu düşünürler, bilim insanları ve yazarlar transhümanist ve posthümanist düşünce yaklaşımı altında toplanmışlardır.

Bu bölümde transhümanizm ve posthümanizm gibi kültürel, bilimsel, politik, felsefi, sanatsal ve disiplinlerarası düşünce akımlarını tanımlamadan önce 'transhüman' ve 'posthüman' tanımlarını yapmak daha doğru olacaktır. Çünkü bu düşünce akımları, gelecekte günümüzdeki 'insan' ırkının evrimleşerek önce 'transhüman' türüne ve daha sonra da bu evrimleşmeyi sürdürerek 'posthüman' türüne dönüşeceği iddiası üzerine fikirler beyan ederek insan ırkının gelecekteki evrimleşme sürecinin doğa, ekoloji, toplum, kültür, politika gibi alanlara nasıl etki edebileceğini tartışmaktadırlar ('transhümanizm' ve 'posthümanizm' kuramları için bakınız Nichols & Campano, 2017, s. 246-250; Badmington, 2000, s. 1-10, 85-97, 129-140; Badmington, 2004, s. 91-150; Wolfe, 2010, s. xi- xxxiv, 145-167; Halberstam & Livingston, 1995, s. 1-19; Hassan, 1977, s. 830-850; Haney II, 2006, s. 1-57).

'Transhüman' ve 'posthüman' kavramlarına baktığımızda, 'transhüman' günümüzdeki insan ırkıyla gelecekteki 'posthüman' türü arasındaki gelişmiş insan türünü ifade etmek için kullanılan bir terimdir ve 'transitional human' (transisyonel insan) teriminin kısaltması olarak kullanılmıştır. Bu tanım ilk olarak, transhümanizm alanında çalışmalar yapan yazarların öncülerinden olan F. M. Esfandiary (daha sonra ismini FM-2030 olarak değiştirmiştir) kullanılmıştır. 'Transhüman' yeni ve evrimci insan türünün ilk tezahürü olarak tanımlanır. Bu yeni ve evrimleşmiş insan türü, protezler, plastik ameliyatlar, tele-komünikasyonun ileri düzey kullanımı, kozmopolit dış görünüş, küresel hayat tarzı, çift cinsiyetlilik, kolaylaştırılmış üreme veya yeniden oluşma yetisi, dini inançların yoksunluğu ve geleneksel aile değerlerinin reddedilişi gibi özellikleri barındıran 'transhüman' olarak tasvir edilmektedir. Bütün bu üstün özellikleriyle ve süper donanımıyla beraber hala insan olarak tanımlansa bile 'normal' insandan çok daha ileri bir kapasiteye ve gelişmişlik düzeyine sahiptir 'transhüman' (Bostrom, ve ark., 2003, s. 6-7; Bostrom, 2009, s. 345-348; 'transhüman' ve 'posthüman' kavramları için ayrıca bakınız Bostrom, 2005, s. 1-25; Bostrom, 2003, s. 493–506; Bostrom, 2002, s. 1-37; Lilley, 2013, s. 1-12, 25-40; Fukuyama, 2002, s. 181-210; Fukuyama, 2004, s. 42-43; Maccarini, 2019, s. 138-159; Archer, 2019, s. 10-29).

Gelecekteki insanlarda cinsiyet üstü gelişmişlik düzeyini anlatan yazarlardan Donna Haraway, aynı zamanda makine-insan-hayvan sürecindeki sınırların belirsizliği üzerinde yoğunlaşan öncü düşünürlerden biridir (1991). Bilim, teknoloji ve feminizm üzerinde yoğunlaşan Haraway (1991), 'siborg' terimini kullanarak günümüzdeki insan bedeninin gelecekte nasıl teknolojik modifiye süreçlerinden ve çeşitli biyolojik ve tıbbi müdahalelerden geçeceğini açıklar. 'Transhüman', 'posthüman', 'siborg' kavramları üzerinde yoğunlaşan yazarlara göre, insan bedeninin geçireceği bu evrimleşme süreci yani 'siborg' tanımı bilim kurgu fantezisi gibi görünse de gelecekte insan bedeninin veya organlarının başka teknolojik veya biyolojik parçalarla, protezlerle yer değiştirmesiyle daha güçlü, daha hızlı, daha zeki, kısacası normal insan türünden çok daha üstün olacağını açıklamaktadır. Bütün bu görüşler, bilim kurgularda tasvir edilen fantastik dünyanın aslında 'transhüman' gerçeğini yansıttığını belirtmektedir ('transhüman' ve 'posthüman' kavramları için ayrıca bakınız Haney II, 2006, s. 1-57; Bostrom ve ark., 2003, s. 4-55; Bostrom, 2005, s. 1-

25; Bostrom, 2003, s. 493–506; Bostrom, 2002, s. 1-37; Bostrom, 2009, s. 345-348; Douglas, 2017, s. 353-367; Cavallaro, 2000, s. 26-40).

Transhümanism konusunda çalışan bilim insanları ve yazarlar, bütün bu gelişmişliğe ve üstün bedensel özelliklerine rağmen insanın sahip olduklarıyla tatmin olmayacağını ve transhüman türünün de limitlerini zorlamak ve yıkmak için çalışmalarını sürdüreceğini ileri sürmektedirler. Transhümanlar, tıpkı geçmişte ve günümüzde insan türünün yaptığı gibi daha ileri seviye olan posthüman evrimine ulaşmaya çalışacak; yaşlanma karşıtı olacak; sonsuz ve sınırsız gençlik, zindelik ve güce sahip olmayı arzulayacak; kendi arzularının, zihinsel yapılarının, duygu durumlarının üzerinde kontrol gücüne sahip olmayı isteyecek; yorgunluk, nefret, tedirginlik gibi duygulardan kurtulmayı umacak; zevk, aşk, sanatsal algı ve beceri, huzur ve dinginlik gibi duygular konusundaki kapasitesini arttırmak isteyecek; günümüzde insan zihninde ulaşılamayan bilinçaltı alanlara ulaşmak ve en üst düzeyde bilinci yaşamayı arzulayacaktır. Kuramcılar bu aşamada, tıpkı tarih boyunca 'insan' ırkının tecrübe ettiği gibi insanın doğasında yatan üstünlük çabasının, sınırsızlık ve sonsuzluk duygusunun transhümanları da tanrı oyununa dâhil edeceğini ve adeta süper güç olan 'posthüman'ı yaratmaya iteceğini belirtirler. Transhümanlardan sonra yaratılacak olan bu daha yeni ve daha üstün olan 'posthüman' türü biyolojik 'insan' türünden tamamen farklı bir tür olacaktır. (Bostrom, ve ark., 2003, s. 6-7; Bostrom, 2009, s. 345-348; 'transhüman' ve 'posthüman' kuramları için ayrıca bakınız Bostrom, 2005, s. 1-25; Bostrom, 2003, s. 493–506; Hayles, 2010, s. 247-292; Haraway, 1991, s. 150-169; Herbrechter, 2013, s. 9-30, 156-164; Nichols & Campano, 2017, s. 246-250; Wolfe, 2010, s. xi- xxxiv; Braidotti, 2013, s. 13-54, 143-180; Halberstam & Livingston, 1995, s. 1-19; Bolter, 2016, s. 1-8; Lilley, 2013, s. 1-12, 25-40; Douglas, 2017, s. 353-367).

Posthüman tanımı üzerinde duran yazarlara göre, posthüman türü, transhüman gibi yarı insan yarı mekanik veya yarı üstün biyolojik donanıma sahip olmak yerine, tamamen geliştirilmiş ve tam anlamıyla teknolojik yapıda ve günümüzdeki biyolojik insan yapısıyla kıyaslandığında süper güçte olabilecektir. Posthüman türü günümüzdeki insan kapasitesini baş döndürücü bir hızda ve kökünden değiştirip onu aşabilecektir. Kısacası 'posthüman' türü, artık 'insan' olmaktan ve mevcut insan standartlarından çok uzak olacaktır. Fakat bu durum 'insan' türünün artık yeryüzünden silineceğini ifade etmez. Aksine yeryüzü 'insan', 'transhüman' ve 'posthüman' gibi birbirinden çok farklı düzeyde, eşit olmayan ve kıyaslanamayacak derecede farklı güçlerdeki türlere ev sahipliği yapacaktır. Bu durumda posthüman, tamamen sentetik yapay zekâya sahip olacaktır veya insan beyni bilgisayarlara aktarılarak ileri bir tür oluşturulacaktır. Belki de insan organizması gelişmiş nanoteknoloji, genetik mühendislik, psikofarmakoloji, yaşlanma karşıtı terapiler, bilişsel teknikler, giyilebilir bilgisayarlar ve daha birçok ileri düzeydeki teknoloji sayesinde yeniden tasarlanacaktır. Bazı posthüman türleri belki de bedenselleşmiş varlığı reddedip süper-hızlı bilgisayar ağında ve sanal gerçeklikte var olmayı seçecektir. Bu sanal gerçeklikte yaşamını sürdürecek olan posthüman türü hafıza aktarımı veya direkt deneyim edinme gibi çok daha üstün özellikler sayesinde günümüzdeki biyolojik insan ırkından çok öte gerçek deneyimler ve iletişimler yaşama imkânına sahip olabilecektir çünkü insanların beyinleri arasındaki maddi sınırlar ortadan kalkacak hatta posthüman türü içinde bulundukları çevreye göre kendini yeniden oluşturup şekillendirebilecektir (Bostrom, 2009, s. 345-348; Bostrom, ve ark., 2003, s. 4-19; 'transhüman' ve 'posthüman' kuramları için ayrıca bakınız Bostrom, 2003, s. 493–506; Bostrom, 2002, s. 1-37; Bostrom, 2005, s. 1-25; Huxley, 1957, s. 7-23; FM-2030, 1989, s. 150; Wolfe, 2010, s. xi- xxxiv; Miah, 2008, s. 71-94; Haraway, 1991, s. 150-169; Hayles, 2010, s. 247-292; Ettinger, 1972, s. 4, 20-35, 101-129; Bolter, 2016, s. 1-8; Lilley, 2013, s. 1-12, 25-40). İnsan beyninin taranarak robotlara ve yapay zekaya aktarılması çalışmalarına örnek olarak Foglet adlı robot gösterilebilir. Hall'in oluşturduğu bu konseptte insan beyninin taranması yapay zekaya ve robotlara aktarılması üzerine olan çalışmaları anlatılmaktadır. Yazar bu bölümlerde insan beyninin taranması ve aktarılması çalışmalarını detaylandırarak anlatmaktadır. Bu anlatımlar gelecekteki posthüman türünün günümüzdeki biyolojik insanın çok ötesinde olacağına örnek olarak verilebilir (Kurzweil, 1999, s.y., "Real, Virtual, Reality"; "Chapter 3: Of Mind and Machines"). Kurzweil (2005) insan beyninin kompütasyonel kapasitesi, beynin yazılım programlaması, beyin modellemesi ve gelecekteki bütün bu gelişimlerin insan ve yaşamı üzerine muhtemel etkilerini anlattığı çalışması da yine gelecekte posthüman türünün insan türü karşısındaki varlığını anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Posthüman ve transhüman türlerini ve bu türlerin gelecekteki insan yaşamı üzerindeki muhtemel sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, konu posthümanizm ve transhümanizm felsefesi üzerinde odaklanmaktadır. Çağdaş toplumun düşünce mimarları olan posthümanist ve transhümanist düşünürler, bilim insanları ve yazarlar, gelecekteki teknolojik gelişmelerin sunacağı bu dev gücün muhtemel yıkıcı etkisini vurgulamak için posthümanizm ve transhümanizm felsefesi altında 'güç korkusu' ve gelecek korkusu' gibi temalarla çağdaş toplumu uyarmayı ve muhtemel sonuçlarını sergilemeyi hedeflemişlerdir. Ancak etik ve inanç gibi bazı göreceli kavramlar insanın olduğu yerde evrensel olamamaktadır. Tarih boyunca, zengin ve nüfuzlu insanların 'ayrıcalıklı' olarak görünmesi gibi, Ishiguro da *Beni Asla Bırakma* adlı romanda tam da bu konuya değinmektedir. Harcanabilir olarak görünen ve adeta tarlada sebze yetiştirir gibi laboratuvar destekli yetiştirilip bir ürün gibi görülen çocuklar, zenginlerin hayatlarını kurtarmak söz konusu olduğunda herhangi bir etik ya da ahlak yasası olmaksızın feda edilebilir 'yaşam formları' olarak görülmektedir. Böylece romanda hayatları hiçe sayılan çocuklar, yetişkinliğe adım atmaya başladıkları andan itibaren herhangi bir gelecekleri olmadan sadece tükenene kadar başkalarının hayatını kurtarmak için adeta 'yedek parça' misali kendilerini tanrı gibi gören güçlü iktidar sahibi kişilerin yaşam sigortası olmaktan öteye gidememektedirler. Böylesine bir son aslında ister bilim insanı olsun ister başka mesleklerden olsun birçok kişinin, zaten insanlığın uçurumun kenarında durmakta olan ahlaki ve etik değerleri açısından daha da tükenmeye doğru gidebilme ihtimalini ileri sürmelerine sebep olmaktadır. Bu ihtimali öne sürenler sınırsız gücün insanlığın sonu olabileceğini öngörerek tanrılık oyunlarını evrensel ahlaki değerlerle sınırlandırmayı önermektedirler. Bu bağlamda 'transhümanizm' ve 'posthümanizm' teknolojinin ve bilimin insanlara sunacağı sınırsız gücü tasvir ederek yine bir yıkım ve yok edişi beraberinde getireceğini anlatan düşünce akımları olarak özetlenebilir ('transhümanizm' ve 'posthümanizm' teorileri için ayrıca bakınız Bostrom, 2002, s. 1-37; Bostrom, 2005, s. 1-25; Bostrom, 2003, s. 493–506; Miah, 2008, s. 71-94; Nichols & Campano, 2017, s. 246-250; Joy, 2000, s.1-18; Badmington, 2000, s. 1-10, 85-97, 129-140; Badmington, 2004, s. 91-150; Halberstam & Livingston, 1995, s. 1-19; Lilley, 2013, s. 1-12, 25-40). 'Transhümanism' terimi ilk olarak yine böyle bir geleceği tasvir eden ve teknolojinin nasıl totaliter ve toplumsal yıkımlar oluşturabileceğini betimleyen distopik bir bilim kurgu romanı olan *Cesur Yeni Dünya*'nın yazarı Aldous Huxley'nin kardeşi Julian Huxley tarafından kullanılmıştır (Bostrom, 2005, p. 7).

Soy ıslahı olarak tanımlanabilecek ve insanlık tarihi boyunca birçok kez güçlü toplumların güçsüz gruplar üzerinde uyguladığı yok etme veya ıslah etme çalışmaları olarak adlandırabileceğimiz öjeni ile doludur insanlık tarihi. II. Dünya savaşı öncesinde Amerika'da sürdürülen genetik ayrım çalışmaları, sağlam genler ve zayıf genler olarak sınıflandırmalar yapılması ve zayıf veya hasta olanın yok edilmesi gerektiğini savunan politik yaptırımlar buna örnek olabilir. Hitler'in Avrupa'nın göbeğinde Yahudi ırkını ve daha bir çok 'aykırı' bireyleri ötekileştirip deney kobayları olarak kullandığına ve sonrasında uyguladığı kitlesel soykırımlara şahit oldu yakın tarih. İnsanın yaşadığı bu 'üstün' ırkın 'alt' ırka uyguladığı kölelik veya soykırım tecrübeleri gelecekle ilgili aynı kaygıların yaşanmasına yol açmaktadır (Bakınız Badmington, 2000, s. 1-10, 85-97, 129-140; Badmington, 2004, s. 91-150; Bostrom, 2005, s. 1-25; Bostrom, 2003, s. 493–506; Bostrom ve ark., 2003, s. 4-55; Nichols & Campano, 2017, s. 246-250; Halberstam & Livingston, 1995, s. 1-19; Bolter, 2016, s. 1-8).

Transhümanist ve posthümanist düşünürler ve yazarlar, bilim ve teknolojideki gelişmelerin insanlığa ve doğaya katkıda bulunması gerektiğini savunarak bunun sağlanabilmesi için evrensel ilkeler ve yönetmelikler oluşturulması gerektiğini vurgularlar. Aksi durumda insana ve doğaya katkıda bulunmak bir yana 'posthüman' ve 'transhüman' diye tanımlanan süper gücün tam bir yıkım ve yok ediş meydana getirebileceğini belirterek bu tehlikeye karşı toplumsal bir farkındalık oluşturmayı hedeflerler. Transhümanist ve posthümanist düşünürler yakın gelecekte teknolojik gelişmelerin yaratacağı yeni bir insan türü olan 'posthüman' ve 'transhüman' türünün 'üstün ırk' olarak tanımlanacağını ve günümüzdeki insan ırkının da 'normal', 'aşağı derecede', 'ilkel', 'vahşi' ve hatta 'köle' olarak kullanılması gereken veya yok edilmesi gereken ırk olarak değerlendirilebileceğini ileri sürmektedirler. Öte yandan 'normal' insanlar, bu 'yeni' posthüman türü tarafından yok edilmeden veya köleleştirilmeden önce bir uyanış içine girebilir ve posthüman türünün tehlikeli gücüne karşı onları yok etmek gerektiğini düşünerek önleyici veya yok edici saldırılar gerçekleştirilebilir önerisinde bulunurlar. Bu sosyal kaygı o kadar ileri düzeydedir ki yazarlar günümüzdeki insanların yüzde doksanının yok edilerek yerini daha gelişmiş ve daha üstün olan posthüman

ve transhüman türüyle yer değiştireceğini ileri sürmektedirler ('transhümanizm' ve 'posthümanizm' kuramları için bakınız Bostrom ve ark., 2003, s. 4-55; Bostrom, 2005, s. 1-25; Bostrom, 2003, s. 493–506; Blake ve Ark., 2012, 3–10, 68, 125, 135, 206, 256; Badmington, 2000, s. 1-10, 85-97, 129-140; Badmington, 2004, s. 91-150; Callus & Herbrechter, 2012, s. 241−264; Hassan, 1977, s. 830-850; Regis, 1990, s. 144-250; Huxley, 1957, s. 7-23).

Elbette tıpkı Ishiguro'nun romanında işlendiği gibi, bu ileri gidiş birçok değerin de yerle bir edilmesi pahasına erişilecek bir konum olarak da karşımıza çıkmaktadır. Zira tıpkı bir tahterevallide olduğu gibi, bir nokta güçlenerek ağır basarken diğer nokta dengeyi kaybedecektir. Dolayısıyla aslında *Beni Asla Bırakma* bu bağlamda ilerlemenin sadece yukarıda da belirtildiği gibi zengin ve güçlü bir kesimi memnun etme adına fakir, kimsesiz ya da önemsiz olarak görülen insanların sadece nihai yolda birer araç olarak kullanılmalarını net bir şekilde resmetmektedir. Romanın bize sunduğu gelecekte karşımıza çıkabilecek olan bu karanlık ve dipsiz kuyunun bir benzerinin yaşanmasının oldukça muhtemel olduğunu göz önünde bulundurmak, toplumsal eşitsizlik, ayrımcılık ve damgalama gibi kaygıları dile getirerek modifiye edilmiş insan türüne karşı destekleyici birçok düşünce akımı başlamasına da sebep olmuştur.

Transhümanist ve posthümanist düşünce akımları ve onlara ait çeşitlilik arz eden kaygılar, görüşler, öneriler, destekler, karşıtlıklar veya uyarılar aslında gelecekte oluşabilecek bütün bu sorunlara bir çare bulmayı amaçlamaktadır ve belki de başarabilir. İşte tam bu noktada, posthümanist ve transhümanist düşünürler bu ırk-değişim deneylerinin nasıl potansiyel kitle imha silahlarına ve bio-teröristlere dönüşebileceğini öngörerek toplumu ve devletleri uyarmaktadırlar. İnsan hakları, hayvan hakları, ekoloji ve doğa için pozitif bilim ve hümanist bir felsefe etrafında çalışmalar yürütmeyi önermektedirler. Transhümanist düşünce yapısı, tarih boyunca insanın kendi ruhsal, zihinsel ve bedensel yapısını ve koşullarını değiştirmek ve geliştirmek için gösterdiği çabaya işaret eder. Böylesi bir çaba, gelecekte de insanın yaşam koşullarında teknolojik değişimlerle birlikte gelişmeler yaşanacağını ve bunun kontrollü ve yapıcı olması gerektiğini savunurlar ('transhümanizm' ve 'posthümanizm' kuramları için bakınız Bostrom, 2005, s. 1-25; Bostrom, 2003, s. 493–506; Bostrom, 2009, s. 345-348; Blake ve Ark., 2012, 3–10, 68, 125, 135, 206, 256; Badmington, 2000, s. 1-10, 85-97, 129-140; Badmington, 2004, s. 91-150; Callus & Herbrechter, 2012, s. 241−264; Douglas, 2017, s. 353-367; Hassan, 1977, s. 830-850; Regis, 1990, s. 144-250; Lilley, 2013, s. 1-12, 25-40, Birnbatche, 2008, s. 95-106).

Fukuyama'nın posthümanist kuramı daha çok üstün tür olan posthümanların dünyada yaratacağı politik değişimler üzerinedir. Fukuyama'ya göre posthümanistler insanların daha gelişmiş yeni bir tür olan posthüman türüyle yer değiştireceği konusu üzerinde durmaktadırlar. Bu görüşten yola çıkarak üstün tür olan posthümanların gücü dünya üzerinde biopolitik üstünlüğü beraberinde getirecektir. Bu üstün posthümanlar ve onların bioteknolojik dünyası mevcut devlet politikaları ve toplumlar üzerinde köklü değişiklikler meydana getirecektir. Öyle ki devletlerin yapıları ve sınırları değişecek, milletler arasında kutuplaşmalar oluşacak ve posthümanların geleceği konusunda hiçbir zaman ortak bir görüş veya anlaşmaya varılamayacak. Bu durumda, Fukuyama'ya göre; bu yeni bio-teknolojik dünyada evrensel ahlaki değerler ve etik çerçeveler belirlenemeyecek ve bu üstün ırkın kontrolsüz bir şekilde güçlenmesi kitlesel yıkımlara sebep olacaktır. Fukuyama ve çağdaşları posthümanist kuramlar üzerinde çalışarak gelecekte posthümanların ahlaki bir zeminde yer alıp alamayacağı konusunu irdeleyerek farkındalık oluşturmak ve çözüm yolları bulmak amacındadırlar (Bakınız Fukuyama & Furger, 2007, s. 117-245; Fukuyama, 2002, s. 181-210; Fukuyama, 2004, s. 42-43). Bazı görüşler bu çalışmaların derhal durdurulması gerektiğini savunurken bazı yazarlar ise yasaklamanın daha büyük bir tehlike olabileceğini ve bu çalışmaların evrensel etik değerlerle birleşmesi gerektiğini, bilimsel ve teknolojik çalışmaların muhtemel etkileri ve sonuçları konusunda daha derin araştırmalar yapılmasını önererek toplumun bu olasılıklar konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtirler (Bakınız Joy, 2000, s. 1-18; Leslie, 1996, s. 187-230; Bostrom, 2002, s. 1-37; Bostrom, 2008, s, 107-136; Bostrom, 2009, s. 345-348; Bostrom, 2005, s. 1-25; Rubin, 2008, s. 137-157).

Transhümanistlere göre insan ancak başta bilim ve teknoloji dünyası olmak üzere tüm alanlara ait bütün rasyonel araçların etik ilkelere uygun ve sorumluk duygusuyla kullanımıyla günümüzdeki insan ırkından çok daha gelişmiş ve çok daha ileri düzeyde kapasiteye sahip bir 'posthüman' olmayı başarabilir. Transhümanistler ancak bu koşulda günümüzdeki insan ırkının bu gelişmiş ileri düzey tür olan

posthümanlarla yer değiştirmesinin desteklenebileceğini vurgularlar. Transhümanistler bedensel otonom ve üretken özgürlüğü savunurken ailelerin üreyip üremeyeceklerine, nasıl ve hangi tıbbi veya bilimsel yöntemle üreyeceklerine kendilerinin karar vermesi gerektiğini savunurlar. Posthümanist ve transhümanist bazı düşünürler teknolojik gelişmelerin yaratacağı bu süper güç olan posthümana veya transhümana karşı çıkmazlar aksine bu gelişmelerin insan, doğa ve hayvanlar için çok olumlu olabileceğini ve hatta politik düzeyde bile çok müspet yapılar oluşturabileceğini vurgularlar. Posthüman veya transhüman konusundaki ütopik görüşlerin interdisipliner ve evrensel etik değerler çerçevesinde belirlenecek sınırlarla mümkün olabileceğini de eklerler ('transhümanizm' ve 'posthümanizm' kuramları için ayrıca bakınız Bostrom ve ark., 2003, s. 4-55; Bostrom, 2003, s. 493–506; Bostrom, 2005, s. 1-25; Bostrom, 2009, s. 395-413; Blake ve Ark., 2012, s. 3–10, 68, 125, 135, 206, 256; Cole-Turner, 2011, s. 1-17; Callus & Herbrechter, 2012, s. 241−264; Braidotti, 2013, s. 13-54, 143-180; Badmington, 2000, s. 1-10, 85-97, 129-140; Badmington, 2004, s. 91-150; Hoberek, 2007, s. 233−247).

Ihab Hassan'a göre; posthümanizm kavramı 21. yüzyıla girerken tartışılmış ve bu yaklaşım, tüm diğer kuramlardan uzakta konumlanmış bir kaçışın evresi olarak başkalarının da gördüğü bir model hâline getirilmiştir (1977). Batı dünyasında geniş ve revizyoner bir istek, huzursuzluk, yeniden yerleştirme kodları, kanunlar, prosedürler, inançlar ve yaklaşmakta olan yeni bir şeyin imâsı olarak tanımlanan posthümanizm, bu evreye gelene dek elbette insanlık tarihinin türlü çatışmalarından, çelişkilerinden ve yüzleşmelerinden geçmiştir. İnsanın birey olarak kendisini her şeyin üstünde gördüğü eskiden "[b]ir aziz için günah bilinci ne ise, bir araştırmacı için de cehalet farkındalığı odur" (Damrosch, 2013, s.113) diyenlerin artık olmadığı ve posthüman anlayışının hükümdarlığının güçlendiği bir döneme doğru sürükleniyor olabiliriz. Kimine göre semavi dinlerde, kimine göre ise tıpkı mitlerde olduğu gibi yaratılışından itibaren tanrıya başkaldırmakta ve tanrının gücüne sahip olmak için mücadeleye girişmekte hiç tereddüt etmeyen insan için bu ayaklanma 21. yüzyılda artık yeni bir yarış safhasına geçmiştir. Bu iddia göz önüne alındığında aslında *Beni Asla Bırakma* adlı romanın insanın tanrısına terk edilmemek için bir içsel yakarış gibi de algılanabileceği ama yaşananın tam da bu olabileceği yani tanrının insanı çoktan terk etmiş olduğu ihtimali de akla oldukça yatkın durmaktadır. Yaşadığımız bu yüzyıl, hiç bitmeyecek olan bu mücadeleyi teknoloji ve bilimin sunduğu imkânlarla daha da kamçılamaktadır. Bu durum karşısında bu mücadeleye girebilmek için insan olmak yeterli olan ilk adımdır. Peki insan nedir, nasıl tanımlanır? İnsanın geçirdiği çağlar içinde en uzunu eski taş çağıdır. İnsan bu çağ içinde 'insan' olmuştur. Bilimsel araştırma ve incelemelere göre primatlar olarak adlandırılan yüksek omurgalıların uzun gelişimi içinde günümüzden yaklaşık altı milyon yıl önce insanlığın doğrudan ataları olan Australopithecus'lar ortaya çıkmıştır. Daha kurak bir iklime doğru ağır ağır gidiş, onları ağaçlı bozkır yaşamına uymaya ve oradan da iki ayağı üstünde yürümeye zorlamıştır. Bununla varılan kesin dönüşüm, iki milyon yıldan fazla bir zaman önce *Homo* soyunun ortaya çıkışıyla olmuştur (Emiroğlu, Öztürk, Bayram ve Arslan, 2006, s. 41). Bu süreç içerisinde bugünün insanı yavaş yavaş evrimleşirken Neandertallere karşı olan savaşını onlara bir şekilde üstün gelerek kazanmıştır:

> Arkaik insanların davranış örüntüleri on binlerce yıl boyunca sabit kalırken Sapiensler; toplumsal yapılarını, kişiler arası ilişkilerini, ekonomik faaliyetlerini ve pek çok diğer davranışını on ile yirmi yılda değiştirebiliyordu. 1900'de doğan ve yüz yaşına kadar yaşayan bir Berlinliyi düşünün. Çocukluğunu II. Wilhelm'in Hohenzollern İmparatorluğu'nda; yetişkinliğini Weimar Cumhuriyeti'nde ve Nazilerin Üçüncü İmparatorluk'unda geçirirken öldüğünde ise demokratik ve birleşmiş Almanya'nın bir vatandaşıydı. DNA'sı tamamen aynı kalmasına rağmen bu Berlinli yaşamı boyunca birbirinden çok farklı sosyopolitik sistemlerde yaşamıştır. Sapienslerin başarısının anahtarı da işte buydu. Bir Neandertal, birebir mücadelede muhtemelen bir Sapiens'i yenerdi. Ama yüzlerce üyeyi içeren bir karşılaşmada Neandertallerin hiçbir şansı yoktu. Neandertaller bir aslanın nerede olduğuyla ilgili bilgiyi paylaşabiliyordu ama kabile ruhları konusunda hikâye anlatıp onları değiştirmiyorlardı. Kurgu yaratma becerisi olmadan Neandertaller büyük gruplar hâlinde etkili bir şekilde iş birliği yapamıyorlar, hızlı bir şekilde değişen zorluklar karşısında sosyal davranışlarını da değiştiremiyorlardı (Harari, 2015, s. 47).

O ünlü sözde de belirtildiği gibi: "Devrimler bir gecede olmaz". Görüldüğü üzere insanın evrimi ve Homo-Sapiensler'in devrimi bir gecede olmadı. Ancak burada önemli olan Sapiensler'in akıl yardımıyla kendilerinden bedensel olarak daha güçlü ve dayanıklı olan Neandertalleri alt edip üstünlüklerini kurmalarıdır. Biliyoruz ki insan tarih boyunca aynı yöntemle hayvanları da boyundurukları altına almış ve hayatta kalabilmiştir. Peki bizi hayvanlardan farklı kılan şey, mantık ve duyguların bir kombinasyonu olmamız mı yoksa avcı-toplayıcı toplumlardan yerleşik düzene geçip uzay çağına erişen 'üstün' varlıklar oluşumuz mudur? Aristoteles *Politika* adlı eserinde insanları "yöneten sahipler ile yönetilen köleler" olmak üzere ikiye ayırmıştır (Aristotle, 2018, s. 36). Bu meseleyi günümüze uyarladığımızda -her ne kadar kölelik yenidünya düzeninde farklı şekilleriyle Kamboçya, Vietnam, Uganda gibi ülkelerde devam etse de- gücü elinde tutanlar ve o güce boyun eğenler olarak yorumlamak daha doğru olacaktır.

Doğuştan ileri derece miyop gözlere sahip olan bir kişi pilot olmak istediğinde gözleri adeta bir kartal gibi keskin olan rakibine yenildiğinde suçlanabilir mi? Burada elbette bir kabahatli aramak ya da taksiratı yaratılışa yüklemek de anlamsızdır. En nihayetinde doğanın kendi içerisindeki oluşumunda Darvinci bakış açısıyla 'en uygun olanın hayatta kalması' artık bir klişe ve bilim sayesinde tamamen değiştirilebilecek bir olgu olabilir. Bugün kol ve bacak gibi uzuvlarını kaybetmiş insanlara robotik kollar takılabilmekte, işitme kaybı yaşayanlara işitmeyi sağlayıcı ve geliştirici çipler destek sunabilmekte hatta geliştirilmiş nöron kontrolcüleri sayesinde bu robotik eklentiler beyin tarafından kontrol edilebilmekte veya otonom olmaları sağlanabilmektedir (Tangermann, 2018). Bütün bunlar bir bilim kurgu eserinden fırlamış gibi gözükse de işin özünde, insanların doğuştan, hastalıktan veya kazalardan dolayı sahip oldukları zayıf noktaların bilim yoluyla güçlendirilmesi düşüncesi yatar ve bu da yepyeni bir çağın habercisidir. Öyle bir çağ düşünün ki artık bu çağda normal insan 'makineleşmeyen' insandan zayıf görülecektir. Bu yolla düşünüldüğünde, zenginlerin güçleri yettiği için yaşam döngülerini uzatabilmek adına veya zayıf uzuvlarını güçlü olanları ile değiştirmek adına Kathy, Ruth, Tommy gibi soyadları bile olmayan adeta seri numaraları verilerek 'yetiştirilen' organ makinesi çocuklar, bilimin yeni ve organik 'atılımı' olarak görülse acaba bu bakış açısı etik değerlerin muhafaza edilmesini sağlayan bir çağı başlatabilir mi? İşte bu çağ posthümanların ve transhümanların olmasını bekledikleri çağdır.

Bugün modern Sapiensler'den daha akıllı bir ırkın ya da modelin modern Sapiensler'in sonunu getirebileceğini iddia etmek çok yanlış olmayacaktır. Peki bu model ne olabilir? Özellikle 1950'li ve 60'lı yıllarda savaş sonrası geliştirilen kuramlar günümüzde de etkisini sürdürmektedir. İki dünya savaşının sebep olduğu büyük çaptaki yıkımın etkileri halen silinebilmiş değilken bir de üstüne topyekûn bir yok oluşun tehdidi altına girmiş durumdayız. Kendi silahıyla vurulma tehdidi altında olan insan, teknolojik yükselişin öyle bir kıyısına gelmiştir ki en ufak bir programsal hatanın veya siber saldırının aktive edebileceği atom ve hidrojen bombalarının yaratabileceği tahribatı tahmin etmek Hiroşima ve Nagazaki'ye olanları hatırladığımız müddetçe hiç de zor olmayacaktır. İşte bu felaket senaryolarını da akla getiren kuramlar sadece Derrida ve Weiner ile sınırlı kalmamış, Lacan'ın sibernetik, Lyotard'ın kaos kuramlarını da beraberinde getirmiştir (Wolfe, 2010, s. 8). 1980'li yıllara gelindiğinde özellikle Amerikan sinemasının da etkisiyle insanı distopik bir geleceğin beklediği düşüncesinin temelleri izleyicilerin zihninde yer edecek şekilde ilgi çekici imge ve sahneler yoluyla atılmıştır. *Yıldız Savaşları, Terminatör* gibi filmleri *Siber Ninja, Ölümcül Arkadaş, Robocop* gibi yapımlar takip etmiştir. Bu serilerin çoğunda insan, insan-makine birleşimi üstün transhüman güçlere veya güçlendirilmiş yapay zekânın desteklediği posthüman varlıklara karşı bir mücadele içindedir:

> Hümanistler 'tanrıyı boşlamakla' itikadî ve ahlakî bir sorun oluştururken transhümanistler tanrının yaptığı ya da yapacağı şeyler (biyonik adam vs.) konusunda ne düşündüğünü umursamadıkları gibi onun yaptığından (insan, hayvan, bitki vs.) daha mükemmelini yapma güdüsü ve eylemi içinde bulunarak itikadî ve ahlakî sorunların dışında kozmosa dair ciddi ve endişe verici sorunlar doğurmaktadırlar. Hümanistler tanrıdan bağımsızlaşıp yarı tanrı olmak isteğindeyken transhümanistler ise hem siborg hem tanrı olmak isteğindedirler (Dağ, 2017, s. 63).

Tanrılarla yapılan savaşlardan insanüstü makinelerle yapılan mücadeleye geçilen evreyi Donna Haraway, *Siborg Manifestosu* adlı eserinde "Tanrıça olmaktansa siborg olmayı yeğlerim" diyerek bir nevi özetlemiştir. İnsanın hastalıklardan, genetik veya kalıtımsal sorunlardan uzak, daha uzun ömürlü, sağlıklı, güçlü ve normal insanların yapamayacağı şeyleri yapabilecek hibrit bir biyolojik-teknolojik düzene ulaşması, Nick Bostrom'un da belirttiği gibi esasen Rönesansın yeniden yorumlandığı transhümanist akım adı altında ortaya çıkmıştır (2005). Tıpkı "aydınlanma ve materyalizmin yükselişinin görüldüğü çağda olduğu gibi daha yeni ve daha bilimsel araçlar geliştirilmiştir. Teleskop, mikroskop ve mekanik saatler gibi evrenin doğası hakkında yeni ampirik bilgi kaynakları sağlayan ve ölçümde hassasiyet için artan talepleri karşılayan cihazlar" (Pepperel, 2003, s. 158) ortaya çıktığında insanlar Orta Çağ'ın skolastik ve bağnaz düşüncesinden kopmuştu. 21. yüzyılın sibernetik devriminde de yeni bir safhaya doğru ilerleyen insanların akımı ortaya çıktı. Bu akım, posthüman dediğimiz aslında sınırlarının başlangıcı Heraklitos'a kadar giden Protagoras'ın da dediği gibi 'insanın her şeyin ölçüsü olduğu' görüşüne dayanan ve insanların biyolojik sınırları aştığı bir sonraki seviyeye geçiştir. Rönesans hümanizminin ve Aydınlanmanın; akıl, bilim ve ilerleme gibi vecizelerinin/mottolarının devamı sayılabilecek transhümanizm, insan doğasının radikal dönüşümünü arzulamıştır. Bir diğer ifadeyle "Transhümanistler yetersizlik, hastalık ve ölüm korkusu gibi gerçeklere karşı yalnızca bireylerin değil tüm türlerin toplumsal, zihinsel ve biyolojik gelişimini ilerletmek istemektedir. Transhümanizm de bazıları için 'geçişsel insan/transitional human' sıradan bir insanın beşerî evriminde bir aşamadır" (Dağ, 2017, s. 58).

Yapay zekâ, sanal gerçeklik, genetik manipülasyon, telebulunuşluk gibi alanlarda yaşanan hızlı gelişmeler gitgide yapay olanla gerçek olanın birbirinin yerine geçmesini ve tabii buradan yola çıkarak insanla doğa arasındaki kalın çizgilerin silinerek yeni bir çağın başlangıcını işaret etmektedir. İnsan doğa ile arasındaki sınırları hızla aştıkça daha önceden yaptığı gibi tanrıya ve doğanın işleyiş biçimine meydan okuma eğilimine girmektedir. Transhümanizm aslında *Gılgamış Destanı*'ndan bu yana Kızılderililerden Sümerlere kadar çok büyük bir coğrafyayı ve tarihsel etkileşimi içine alan bir düşünüştür. Kutsal kitaplarda nasıl ki tanrının insanları kendi suretinde yarattığı bize aktarılıyorsa Antik Yunanlar ve savaşçı Vikingler de benzer inanışlar içindeydiler. Aslında bu eğilim, biraz da Tales'ten günümüze kadar gelen evreni anlama ve yaratılışı açıklama eğilimi ile birleşen bir düşünüş silsilesinin yeniden başa dönüşüdür. Nasıl ki kozmogonik bakış açısında evrenin tanrıları ve tanrıların da insanları yarattığı bir hiyerarşik yapı öne sürülmüşse bunun aksini iddia eden teogonik yapı, yerini sanki yeniden kozmogonik yapıya bırakmaya doğru gitmektedir. Metafiziğin yerini hızlı bir şekilde tamamen ampirik düşünce tarzına bıraktığı bu günlerde Doktor Frankenştayn elektrik gücünün insanları diriltebileceğine inanan bir bilim insanıdır. Bu insan, bugün de bulut sistemine insan bilincinin yüklenebileceğine veya insan organlarının transplantasyon veya makineleşme yardımıyla tıpkı Darth Vader veya Robocop'da ya da *Beni Asla Bırakma* adlı romanda inceleyeceğimiz bir şekilde insan-makine ya da İnsan/Donör/İnsan arası bir yaşam formunda -yani posthüman formunda- yaşamaya ve insanları 'yetiştirmeye' devam edebileceğine inanmaktadır. Bu teknolojik dokunuşla başlayacak yapay evrimin sonunda olabilecekler başta da belirttiğimiz gibi çoğunlukla karşıt ütopyacıların hipotezlerine maruz kalmaktadır. Gerçekten de insanın evrimleşme sürecine baktığımız zaman yeni bulduğu yerleri sömürgeleştirme, insanları ve başka canlıları köleleştirme, doğal kaynakları yok etme, kendi ekonomik seviye ve sınıfında olmayanları hor görme, aşağılama ve kategorize etme doğasında/eğiliminde olduğunu görebiliriz. İnsan doğasındaki bu eğilimi göz önünde bulundurursak tıpkı Darvinci bakış açısının 'sadece güçlülerin' hayatta kalabileceği ekseninde olduğu gibi transhümanist çağda, yalnızca teknolojik transplantasyona ekonomik gücü yetenlerin toplum içerisinde ileri bir noktaya gidebildiği bir süreç içine girmek içten bile değildir. Örneğin; günümüzün önemli transhümanistlerinden biri olan Zoltan Istwan, *The Transhumanist Wager* adlı romanında Yeni Dünya'nın transhümanizme katkısı olanların yaşaması gerektiği bir dünya olduğunu öne sürmüştür Isaac Asimov'un ya da Philip K. Dick'in öngördüğü gibi yakın gelecekte insan yine kendini göstererek birkaç asır önce Yeni Dünya'ya yaptığını başka gezegenlerde tekrarlar mı bilinmez ama transhüman ve posthüman çağı, kesinlikle insan ile makinenin ve yarı insan yarı-makinelerin çatışma içine gireceği bir dönem olacaktır. Beyne entegre edilebilecek var olan en büyük hafıza birimi Coperbyte ile tarif edilebilecek bir ek hafıza modülü kullanan sıradan birine karşı 16.000 dizeden oluşan John Lydgate'in *Thebai Kuşatması*'nı baştan sona şaşırmadan ezberden okuyabilen C.S. Lewis (Damrosch, s. 114) gibi akademik dehaların bile ne kadar şansı olabilir?

İşte böyle bir gelecekte 'kimlerin' insan olarak konumlandırılıp konumlandırılamayacağı teologlar, hümanistler ve birçok bilim insanı arasında ciddi bir şekilde tartışma konusu olacaktır ve yeni bir tür olan 'laboratuvar' varlığını bildiğimiz insan tanımını kısmen vasıfsız konuma düşüreceği şüphesizdir. Öte yandan teknoloji ve ileri düzey organ nakilleri yardımıyla, manipülasyon ve genetik kodlamanın da etkisiyle bu çalışmalar 1970'li yıllardan beri daha da hız kazanarak yapılmaktadır (bknz. National Research Council US Committee on Identifying and Assessing Unintended Effects of Genetically Engineered Foods on Human Health, 1970). Üstün özellikleri olan yeni bir tür, tüm iş alımlarında öncelikli tercih olacak ve tıpkı bir dönem Homo-Sapiens'in Neandertallere ve hayvanlara yaptığı gibi bu sefer posthümanoid varlıklar Homo-Sapiens'i dize getirecek ve yeni bir çatışma ortaya çıkacaktır. Belki de "daha önce homosapiens olarak bilinen varlık, homo cyberneticusla yer değiştirecektir. Hümanizm bizi hurafenin zincirlerinden kurtarmışken transhümanizm ise bizi biyolojik zincirlerimizden kurtarır" (Dağ, 2017, s. 56).

Beni Asla Bırakma

Beni Asla Bırakma'nın okurları üzerinde bıraktığı ilk izlenim romanın ya gençlik anılarından oluşan bir kampüs romanına evrileceği ya da büyücülük ve benzeri becerilerin öğrencilere kazandırıldığı 'Hogwarts' gibi bir okulu merkeze alan bir kampüs macerasını işleyeceğidir. Bu konuda okurlar pek de haksız sayılmayacaktır. Kathy'nin kendisini bakıcı olarak tanıtmasından kısa süre sonra Hailsham çocuklarının o büyülü ve saf dünyasına doğru yolculuğa çıkmaktayız :

> Benim adım Kathy H. Otuz bir yaşındayım ve on bir yıldan uzun süredir bakıcıyım. Biliyorum, kulağa çok uzun bir zaman gibi geliyor ama aslında sekiz ay daha, bu bir yılın sonuna kadar çalışmamı istiyorlar. Böylece neredeyse on iki yılım dolacak. Bu kadar uzun süredir bakıcı olmamın nedeni, işimi harika yaptığımı düşünmeleri olmayabilir, bunu biliyorum. (Ishiguro, 2019, s. 11).

Çocukluklarını gözetmenler eşliğinde aldıkları kuramsal, sanatsal ve bedensel eğitimle geçiren öğrenciler, yaşamın kendilerine ne vereceğinden veya ne getireceğinden habersiz, herkes gibi hayallerle yaşarlar. Yılda dört kez düzenlenen takas günlerinde resim ve çizimlerini satarak elde ettikleri ufak tefek eşyalar hariç kendilerine ait pek bir şeyleri yoktur. O yüzden kurdukları hayaller ve asla sahip olamadıkları şeylere sahip olduklarını düşünmeleri hem çocukluklarının bir gereği hem de henüz bilmeseler de kendilerini bekleyen gerçeğin ta kendisidir.

Bu mütearife aslında öylesine acıdır ki bu çocukların ne kendilerine ait soyadları ya da soyağaçları ne de bedenleri bulunur. Kathy, Tommy ile arasında gelişen ilişkiyi yavaş yavaş okuyucuya aktarmaktadır. Romanın ilk sayfalarında, yukarıda da bahsedildiği gibi okuyucularda masum çocukluk anılarının sıralandığı bir gençlik romanı beklentisi yaratacak anlatılar vardır:

> Büyükler, 2'deki oğlanlar sahaya koşmaya gittikleri zaman, koşu partneri olmayan tek kişinin Tommy olduğunu herkes görüyordu. İyi bir koşucuydu, kendisiyle diğerleri arasındaki mesafeyi hemen on, on beş metreye kadar çıkarabiliyor, belki de bu sayede kimsenin onunla koşmak istemediğini gizleyebileceğini düşünüyordu. Bunların yanı sıra neredeyse her gün ona yapılan eşek şakaları kulaktan kulağa dolaşıyordu. Çoğu bildik şeylerdi -yatağından çıkan garip şeyler, sabah kahvaltısında yediği mısır gevreğinin içindeki solucan-, ama bir kısmı anlamsızca çirkindi; klozeti diş fırçasıyla temizlemeleri ve böylece Tommy'nin fırçasının bokla kaplanmış olduğunu görmesi gibi (Ishiguro, 2019, s. 22).

Tommy'nin sınıf arkadaşları tarafından dışlanması ve sevilmemesi çocukluğunda birçok kişinin başına gelebilecek bir olaydır. Temelde bunun sebebi, dışlanan kişinin herkes gibi olmayıp farklı yönlerinden dolayı ayrı tutulmasında yatabilir. Tıpkı beyaz güvercinlerin diğer güvercinler tarafından dışlanması gibi. Ancak romandaki derin ironi, Tommy'nin diğer çocuklardan farklıymış gibi gösterilip sınıf tarafından topluluk dışına itilirken bu çocukların kaderlerinin çoktan belirlenmiş olmasıdır.

Toplum, Hailsham ve benzeri okulları gözden çıkarıp oradaki öğrencileri insan suretinde bile görmemektedir. Tommy'nin diğer çocuklardan esas farkı, romanın sonuna doğru göreceğimiz gibi farkındalık olgusu olacaktır. Tommy'nin anladığı gerçek, bu çocukların diğer insanlardan çok daha üstün duruma gelebilecekleri özelliklere sahip olabilecekken ve hatta belki de sahipken toplumun geri kalanı tarafından bir makinenin yedek parçaları gibi muamele gördükleridir. Tommy'nin romanın sonunda karşımıza çıkan bu haykırışı kendisinin de tespit edeceği gibi aslında çocukluğunda bir şeylerin yanlış olduğunu bildiği ama neyin yanlış olduğuna anlam veremediği durumudur. Gözetmenlerin ve karşılaştıkları tek tük yetişkinlerin kendilerinden resmen kaçarcasına tiksinmeleri aslında çocukların yavaş yavaş fark ettiği bir davranıştır. Çocuklar okuldan kaçmamaları için aslında çeşitli hurafelere maruz bırakılmaktadır. Okuldan firar etmiş ve sonunda korkunç ölümler yaşayan çocuklara ait bu ürpertici hikâyeler yönetimin oluşturduğu bilinçli bir ruhsal altyapının planıydı. Bu hikâyelerle çocuklara, dışarıda onlar için hayat ol(a)mayacağı mesajı verilmekteydi:

> Orman hakkında türlü çeşit korkunç hikâye anlatılıyordu. Bir rivayete göre, biz daha Hailsham'a gelmeden önce, oğlanlardan biri arkadaşlarıyla büyük bir kavgaya tutuşmuş ve Hailsham'ın sınırlarının dışına kaçmış. Cesedi iki gün sonra yukarda, ormanda bulunmuş; bir ağaca bağlanmış ve elleriyle ayakları kesilmiş haldeymiş. Bir diğer rivayete göre, ormandaki ağaçlar arasında bir kızın hayaleti dolaşıyormuş. Bu kız bir Hailsham öğrencisiymiş ve bir gün dışarıda ne olduğunu görmek için çitin üstünden atlamış. Bu bizim zamanımızdan çok önce olmuş, gözetmenler o zamanlarda çok daha katı, hatta zalimmişler, kız geri dönmek istediğinde izin vermemişler. Kız bahçe duvarının dışında günlerce yalvarmış ama onu kimse içeri almamış. Sonunda ormana gitmiş, başına bir şey gelmiş ve kız ölmüş. Ama hayaleti hep ormanda dolaşıyor, Hailsham'a bakıp içeri girmesine izin verilmesini bekliyormuş (Ishiguro, 2019, s. 56).

Bu çocukları dışarıda bekleyen bir hayat yoktu. Tek fonksiyonları başkalarının hayatlarını devam ettirebilmek için biyolojik transplantasyon makinesi gibi sağdan sola savrulmak olacaktı. Yine de zaman zaman çocukların duygularını, düşüncelerini, iç dünyalarını kısaca kendilerini dışa vurmalarını sağlamak, hayal dünyalarını beslemek Hailsham'ı farklı kılan detaylardan biriydi. Belki de biraz daha insanca davranmak. Bu bağlamda çocukların merakla izlediği aktörlerden biri olan Madam, çocukların yarattığı çalışmaları 'sanat eseri' diye toplamaktaydı. Söylenen oydu ki bu eserler müzayedede sergilenmekteydi ve bu ürünleri alan Madam karşılığında çocuklara bazı değerli eşyalar gönderiyordu. Böyle zamanlardan birinde Madam ile karşılaşan çocuklar adeta onun gözlerindeki hissi anlamışlardı. Buna tercüman olan da elbette romanın anlatıcısı Kathy idi: "Ruth haklıydı: Madam bizden korkuyordu. Ama bazı insanlar örümceklerden nasıl korkuyorsa o da bizden öyle korkuyordu. Buna hazır değildik. Böyle algılanmanın, örümcek gibi görülmenin bize neler hissettireceği aklımıza hiç gelmemişti" (Ishiguro, 2019, s. 42).

Aslında insanlara zarar vermesi neredeyse imkânsız olan küçücük bir örümcekten bile irite olan araknafobikler gibi bu küçük çocukları görünce rahatsız olan Madam'ın durumu okulda çalışan çoğu gözetmen ve personelin genel hislerine de tercüman olur. Peki okul personeli muhtemelen gelecekte organları sayesinde onların bile hayatlarını kurtarabilecek bu çocuklardan neden ölesiye nefret ediyordu? Nefretin nesnesi durumunda olanlar bu sorunun cevabını masumiyetlerini yavaş yavaş kaybedip çocukluktan yetişkinliğe geçtikçe keşfedebileceklerdir. Aslında içten içe en çok korktukları da budur: onlar için çocukluğun bitmesi demek, yaratıldıkları amaca hizmet ederken tükenecekleri güne kadar kullanılmaları demekti, henüz bunu tam idrak edememiş olsalar da:

> Moira B.'ye neden o kadar kötü davrandığımı merak ederim, çünkü o benim müttefikimdi sadece. Sanırım Moria o gün ikimizin birlikte bir sınırı geçmemizi istemişti ve ben buna henüz hazır değildim. Sanırım o çizginin ötesinde daha zor ve daha karanlık bir şey olduğunu hissediyordum ve bunu istemiyordum. Sadece kendim için değil, hepimiz adına istemiyordum (Ishiguro, 2019, s. 61).

Kathy'nin bu sözlerinden de anlaşılacağı üzere yaklaşmakta olan şey, günlerini geçirdikleri tozpembe hayal dünyalarının ötesinde kapkaranlık bir dünyanın ardına kadar aralanmış kapısından kahreden ve bilinmeyen bir evrene doğru başlayacak yolculuktur.

Çocuklara yönelik başkaca katı uygulamalar da vardır. Çocuklar sigara ve diğer zararlı maddelerden sert yasaklar ve katı uygulamalarla korunur: "Bazı klasik eserler -Sherlock Holmes mesela- kütüphanede bulunmazdı çünkü ana karakterler çok sigara içiyordu; resimli bir kitap ya da derginin bazı sayfaları kopartılmışsa o sayfalarda sigara içen birinin resmi var demekti. Ayrıca bazı derslerde sigaranın vücudumuza verdiği zararları gösteren korkunç fotoğraflara bakardık" (Ishiguro, 2019, s. 72). Klon çocukların kendilerini en iyi hissettikleri yer okuldur ancak okulda da birtakım kurallar bazı durumlarda onları rahatsız eder. Okulun kurallarına uymak zorundadırlar, tıbbi kontroller ve sağlıkları konusunda elbette özenli olmaları gerekir. Sherlock Holmes okumak yasaktır. Klonları kontrol altında tutabilmek adına onların özel çocuklar olduklarına dair hikâyeler anlatılır. Bu, onların otoriteye başkaldırmaması ve kontrol altında tutulmasını sağlar. Özellikle toplumdan dışlanmaları, yetiştirilme tarzları ve cinsel anlamda üretememeleri onları bilime bağımlı kılar. İnsansı davranışlar sergilemeleri için sanata yönlendirilseler de Tommy gibi yeteneğini gösteremeyenler arkadaşları tarafından dışlanır. Madamın okula geldiğinde çocukların etrafını sarmasından dolayı dehşete kapılması Kathy'nin gözünden kaçmaz ve kendisini 'öteki' olarak dışlanmış hisseder. Teknolojinin ilerleme getirmediğini hatta fayda uğruna insanı insanlıktan çıkardığını ve bir bastırılmışlık hâli ortaya çıkarmaktadır. Bunu da ötekiyle, insan-klon ikiliği ya da posthüman şekliyle dışavurumunda gözlemleyebiliyoruz.

Elbette Hailsham'daki bu aşırı hassasiyet öğrencilerin birer donör ve doğal para kaynağı olmalarından ötürüydü. En nihayetinde sağlıklı organların daha fazla talep göreceği açıktı. Romanın kilit noktalarından birini oluşturan Judy adlı şarkıcının "Beni Asla Bırakma" adlı parçasının bulunduğu kaset Kathy'nin hayatını şekillendiren bir nesne olmuştur. Kathy, şarkı sözlerinde yer alan "Ah bebeğim, bebeğim…Beni Asla Bırakma!" (Ishiguro, 2019, s. 75) nakaratını küçük bir kızken bebeğini kaybeden genç bir kadının dramı olarak yorumlar. Şarkıyı dinlerken yastığına sıkıca sarılıp ağlamış ama aslında hiçbir zaman bir bebek sahibi olamayacağı kendi dramının bir yansımasına gözyaşı döktüğünün farkında olmaksızın yapmıştır bunu çünkü Bayan Lucy'nin anlattıkları onların hayatlarının ve kaderlerinin zaten çizilmiş olduğunu gösterir:

> Size bazı şeyler anlatıldı ama gerçekte hiçbiriniz anlamıyorsunuz ve bazıları bu durumun böyle kalmasından hoşnut. Ama ben değilim. Doğru düzgün bir hayat yaşayacaksınız, bilmeniz gerekir, gerekeni bilmeniz şart. Hiçbiriniz Amerika'ya gitmeyeceksiniz, hiçbiriniz film yıldızı olmayacaksınız. Geçen gün bazılarınızın planladığını duyduğum gibi, hiçbiriniz süper marketlerde çalışmayacaksınız. Hayatlarınız sizin için önceden kararlaştırıldı. Yetişkin olacaksınız ve sizler yaşlanmadan, hatta orta yaşa bile gelmeden, hayati organlarınızı bağışlamaya başlayacaksınız. Her biriniz bu nedenle yaratıldınız (Ishiguro, 2019, s. 83).

Görüldüğü gibi kurdukları hayaller ve umutlar boşunadır. Tanrıları onları kendi yaşamlarını sürdürebilmek için bir aracı olarak yaratmıştır. İçi boş hayaller ve umutlarla sıranın kendilerine geleceği günü beklemektedirler.

Kathy, bakıcılık yaparken en yakın arkadaşlarının tekrar hayatına girmesiyle hem geçmişe yolculuk yapar hem de okulda onlara anlatılanlarla gerçeklerin peşine düşer. Bu yolculuğunu tek başına yapmaz. Tommy ile beraber gerçekleri öğrenmek ve aşklarını kanıtlayarak süre alabilmek için Madam'ı aramaya koyulurlar. Madam'ı takip ederek Bayan Emily'e de erişen Tommy ve Kathy, aşık olan çiftlerin donör olarak tükenmeden önce biraz daha zaman alabileceklerine dair duydukları efsaneyi sorduklarında şu yanıtla karşılaşırlar: "Zavallı yaratıklar…Size neler yaptık böyle? Bütün planlarımız ve tasarılarımızla neler yaptık?" (Ishiguro, 2019, s. 244). Çocukları hatırlayan Bayan Emily bir yandan onlarla konuşurken bir yandan da satışını yapmaya çalıştığı kıymetli komodininin taşınması ile ilgili yönergeleri Nijeryalı uşağı George'a vermektedir. Bayan Emily'e göre bu çocukların varlığı sadece diğer insanların varlıklarının devamını sağlayabilmek için gereklidir. İnsanlar klonların varlığından rahatsız olsalar da bunu belli etmezler çünkü onların organlarını bağışlaması tamamen insanların faydasınadır. Onların kendilerinden uzakta yaşamalarına göz yumsalar da insan olmadıkları inancındadırlar. Bir taraftan kabullenme ancak diğer

taraftan kabullenmeme durumu klonlar üzerinde baskı hissettirir. Organ bağışını erteletmek için yanlarına gittikleri Bayan Emily gerçekleri kendilerine açıklar. 1950'li yıllar yani savaştan sonraki dönemde bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hızlanması insanların bunları sorgulamasını imkânsız hale getirir. Hatta belki sorgulamayı akıllara dahi getirmez çünkü tedavisi olmayan hastalıklara çareler bulunur. Bu da insanların görmek istekleridir. Ortaya çıkan bağışlanmış organların da hiçlikten çıktığı düşüncesi insanların inanmak istedikleri şeydir:

> Ama insanlar öğrencileri düşünmeye başladıklarında, sizin nasıl yetiştirildiğinizi düşünmeye başladıklarında, sizin yapılmanız gerekir miydi diye düşünmeye başladıklarında…artık çok geçti. Süreci tersine döndürmek imkânsızdı. Kanseri tedavi edilebilir bir hastalık olarak gören dünyaya bu tedaviyi bırakmalarını, eski karanlık günlere dönmelerini nasıl söyleyebilirsin ki? Geriye dönmek imkânsızdı. İnsanlar sizin varlığınızdan ne kadar rahatsız olursa olsunlar, onların esas ilgilendiği kendi çocukları, eşleriydi, anne babaları, arkadaşlarıydı; onların kanserden, felçten, kalp hastalığından ölmemesiydi. Bu yüzden uzun süre ortaya çıkarılmadınız ve insanlar sizleri düşünmemeye çalıştı. Sizin insan olmadığınızı düşündüler, bu yüzden öneminiz yoktu. Bizim küçük hareketimiz ortaya çıkana kadar işler böyle devam etti (Ishiguro, 2019, s. 248).

Yukarıdaki tabiri caizse itiraflarla aslında insanların gayri insani davranışlar sergilediğini hatta klonlardan insani davranışlar beklediğini görüyoruz. Bir tarafta bilimle yaratılan iyi ve duygusal klonlar diğer tarafta bencil ve mantıksız insanlarla ironik bir durum ortaya çıkmaktadır. Daha önce dört kez organ bağışlamanın klonlar için ölüm olduğunu dile getirmiştik. İnsanların organ toplamasıysa cinayetle eşit görülebilir. Ahlâki bağlamda insanların kendileri gibi olmayan ya da insan kabul etmedikleri klonların kendilerine organ bağışı yapmayacaklarsa bir değerlerinin olmadığını gösterir. Bu noktaya hümanist açıdan baktığımızda insan denen varlığın ahlaki üstünlüğünün, yaşam hakkının ve eşsiz değerinin tanımını yapan birçok felsefi ve etik hareketin birleşimini görebiliriz. Rönesans ile birlikte öne çıkan insanın kendi özüne dönüşü, vücudunun ve aklının önemini kavrayışı bugün Hümanizm'in ulaştığı noktanın 15. yüzyılda yeniden temellendiği andır. Eserde de bu bağlamda insanın aklını ölçüt alarak kendi faydası için bilimle yarattıkları karşısında yaratıcı ya da efendi rolüne bürünmesiyle kölelik sisteminin devam ettirilmeye çalıştığını söyleyebiliriz.

Elbette her şey insanların istedikleri gibi gitmez. Onları görmezden gelmeleri, 'insan yerine koymamaları'nın altında farklı bir neden daha vardır. Sadece donör olarak yetiştirilen ve büyütülen bu çocukların aldıkları eğitim ya da edindikleri bilgiler bir tehlike oluşturmamaktadır. Aslında tüm dengeleri değiştiren Morningdale skandalıydı. İskoç bilim insanı James Morningdale, özel yetenekli çocuklar yaratmak istemiyle İskoçya'da çalışmalara başlamıştı. Niyeti anlaşılınca programına son verilmişti (Ishiguro, 2019, s. 249). Çünkü insanlar kendilerinden daha üstün çocukların üstelik laboratuvar ortamında yetiştirilip toplum içine katılmasına elbette karşı çıkacaklardı. Onlardan daha iyi, daha akıllı, daha kabiliyetli bireyler demek, ortalama insanların zengin olsalar dahi tükenmesi anlamına gelecekti ki asıl tehlike de buydu: "Bağış programı için sizin gibi öğrenciler yaratmak sorun değildi. Ama toplumda onların yerini alacak bir çocuk nesli yaratılması? Hepimizden üstün olan başka çocuklar? Ah, hayır. Bu insanları korkuttu. Bundan çekindiler" (Ishiguro, 2019, s. 249).

Pramod K. Nayar bu eserde posthümanizmi ifade eden altı başlık belirlemiştir. Eserdeki insanlar aşamalı bir şekilde 'siborg bedenlerden' 'xenotransplantation' yani bir başka canlı türünden insana yapılan organ nakliyle posthüman hâline gelirler. Klonlar organ bağışı için üretilmiş boş çerçeve olarak 'homo sacer' (kutsal insan) kabul edilir ve böylelikle insan hayatını kurtarmak için yok olmaları kanun tarafından da onaylanmıştır. İkincisi, klonların yeni bir dünya düzenini temsil etmesidir. Üçüncüsü bu yeni dünya düzeninin bastırılmasıdır. Şartlandırma ile yetiştirilirler. Örneğin Ruth bağışçı olduğunda buna hazır olduğunu hisseder. Dördüncüsü insanlardaki klon organlarının varlığı ve klonların da gerçek insanlardan yaratılmasıyla ölümden sonra onları insan yapan çizgiler bulanıklaşmasıdır. Beşincisi, klonların varlıklarını teknolojiye borçlu olması, aldıkları tıbbi bakımlar ve ilk bağışlarından sonra siborg olarak kabul edilmeleridir. Tam bir ömre sahip değillerdir, ilk bağışları aslında tamamlanmış hâlleridir. Makine ve

ilaçlarla sonraki organ bağışları için canlı tutulan siborglardır. Altıncı olarak, onların insanlığı gösteren organ bağışlarıdır. İnsan vücuduna aktarılan ve adapte edilen klonların organlarıdır ve çürümüş, bitmiş organların yerini alan klon organları 'öteki' olarak düşünülse de insanlara yeni bir hayat bahşeden onlardır (Nayar, 2014, s. 9-11).

Bu durum aslında bir sona işaret eder. İlki daha önce bahsettiğimiz gibi klonlardır ancak genetik mühendisliğindeki gelişmeler bu varlıkları yaratsa da onların insanlara organ bağışlamasıyla transhümanist anlamda bir aktarım söz konusu olacaktır. Laboratuvarda üretilen klonlar biyolojik insanlara bir dönüşüm imkânı sağlayacaktır. Böylelikle transhümanist aktarım posthümanist bedene dönüşmektedir. Klonlardan alınan organlarla insanlar posthüman olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani ne klon ne de insandır, klon ve insan karışımı bir eşiğin aşılması söz konusudur. İnsan birtakım bilimsel özellikle genetik Homo Sapiens'in sonunu getirebilir.

Sonuç

İnsanlık bir süredir boyutu itibariyle küçücük ama yarattığı tehlikeyle oldukça büyük olan, adeta H.G. Wells'in *Dünyalar Savaşı*'ndaki Marslıları yok eden virüse nispet insanlığı tehdit eden bir sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Öte yandan, dijitalleşen dünya yaklaşık bir yılı aşkındır hız kesmeden devam eden Covid-19 pandemisiyle yeni şekiller almaya devam etmektedir. Başta eğitim-öğretim faaliyetleri olmak üzere birçok şeyin iyice dijitalleştiği son günlerde neredeyse insanlık medeniyetiyle yaşıt olan değerli emtia bile yerlerini ilginç bir şekilde dijital para birimi olan kripto paralara bırakmaktadır. Bir gecede yeni zenginlerin ortaya çıktığı, borsanın, balon hisselerin hiç olmadığı kadar dengesizliklere sebep olduğu 'yeni normal günlerin' yaşandığı bugünler belki de daha önce hiç bu kadarının bile olmadığını düşündüğümüz farklılaşmaları önümüze sermektedir. Öte yandan işte tamda bu dijitalleşme sayesinde servetine servet katan dünyanın en zenginlerinden birisi, Elon Musk, Neuralink çipinin öncül deneyini bir maymunda yaparak o maymunla bilgisayar oyunu oynamış ve deneyin başarılı olduğunu söyleyerek yakında insanlarda da deneylerin başlayacağını belirtmiştir (Çakıcı, 2021). Elbette şirketlerinin kazancını daha da katlayabilmek adına yapılan bu teknolojik gelişmeler ancak bedelini ödeyebilenlerin sahip olabileceği ayrıcalıklar kısmında yer alacaktır; tıpkı zaten uzun süredir uygulanan kalp pili, biyonik kol ve bacak, işitme cihazları vb gibi aygıtlar sayesinde zayıf, eksik ya da işlevsiz organların teknoloji yardımıyla transhüman bireylerin yani insan ve makinenin birleşmesiyle ortaya çıkan kişilerin gitgide fazlalaşacağı bir dünyaya emin adımlarla ilerlemekteyiz. Dahası, insanı insan yapan tüm evrensel ahlaki ve etik değerlerinde hayatta kalma pahasına gitgide yok sayıldığı, pandemide bile gerekirse güçlü olan hayatta kalsın noktasına yer yer varıldığı ülkelerin görüldüğü bir dönemde artık tüm bilinen değer ve ilkelerin de topyekûn yıkılıyor olması bizi posthümanist çağa daha da yaklaştırmaktadır.

İşte tam burada, gerçeğin kurguyla kesiştiği ama kurgunun hiç olmadığı kadar gerçekten ayırt edilemeyecek kadar yakına geldiği yerde Kazuo Ishiguro'nun bu makalenin konusu olan romanı bir kez daha yeni soruları ve kuşkuları beraberinde getiriyor: Kathy, Tommy ve Ruth'un okulda geçirdikleri onca yıldan sonra araya giren onca zaman onları donör ya da bakıcı olarak 'yaratılış' amaçlarına hizmet ettiklerine tanık olmalarını sağlar. Böylelikle kendi varoluşlarını sorgulama fırsatı bulmuşlardır. Tek bir amaç uğruna kurgulanmış olan amaçsızlık, hepsinin yüreğini ısıtsa da tutunacak sahte bir umut dalıdır. Ancak bu umut, romanın okuyuculara kolayca görünen temasıdır. Bilim kurgu yönünden baktığımızda ise her ne kadar kendini yenileyen organlar, laboratuvar ortamında yetiştirilmiş bedenler, mükemmel bir hayatın ve ütopik bir geleceğin hayalini kurdurtsa da insan haklarının köle ticaretinin yapıldığı dönemlerden bile daha kötü duruma gideceği distopik bir dönemin habercisi olabileceği hiç de ihtimali yadsınmayacak kadar fazla gözükmektedir.

Her geçen gün hayatta kalabilmek için yeni çözümleri üretmeye çalışmak, gezegenimizin bile alternatiflerini aramaya süratle devam ettiğimiz günlerde, eğer modern insana, yüz bin yıldır ve hatta belki de daha fazla süredir ev sahipliği yapan bu değerli gezegeni bile değiştirmek planları ortaya çıkabiliyorsa, insan kendi kabuğunu yani bedenini değiştirmek için elinde fırsatı olduğunda elbette bunu kullanmak isteyecektir. En nihayetinde *Gılgamış Destanı*'ndan bu yana eserlerinde bile ölümsüzlüğü arayan insan, *Beni Asla Bırakma*'da olduğu gibi bu arayışını ne pahasına olursa olsun sürdürme ve erişme eğiliminde gibi

gözükmektedir. Belki de tüm bu arayış, bitiş ve yeniden başlangıç ihtimalleri göz önünde tutulduğunda insan tüm bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ölümsüzlüğü elde etmeye ve tanrı olmaya adım atmış gibi görünse de en nihayetinde kendi sonunu kendisi getirecek, inşa ettiği yapay dünya yok olduğunda ise çareyi yine Godot'yu beklemekte bulacaktır.

Kaynakça

Archer, M. S. (2019). Bodies, persons and human enhancement Why these distinctions matter. I. Al-Amoudi ve J. Morgan (Yay. haz.), *Realist Responses to Post-Human Society: Ex Machina* içinde (ss. 10-31). NY: Routledge.

Aristoteles, (2018). *Politika.* (F. Akderin, Çev.) (4. baskı). İstanbul: Say Yayınları.

Atwood, M. (2014). *Başka dünyalar bilimkurgu ve hayal gücü*. (S. Siral, Çev.). İstanbul: Kolektif Kitap.

Badmington, N. (2004). *Alien chic: Posthumanism and the other within*. London: Routledge.

Badmington, N. (ed.). (2000). *Posthumanism*. Houndmills: Macmillan.

Bain, C. Mari, J., & Delmonico, F. L. (2018, Haziran 26). *ACAMS Today*. Alınma tarihi Ocak 28, 2020, https://www.acamstoday.org/organ-trafficking-the-unseen-form-of-human-trafficking/

Birnbatcher, D. (2008). Posthumanity, transhumanism and human nature. B. Gordijn ve R. M. Chadwick (Yay. haz.), *Medical Enhancement and Posthumanity (The International Library of Ethics, Law and Technology, 2)* içinde (ss. 95-106). Cardiff: Springer.

Blake, C. Molloy, C., & Shakespeare, S. (Yay. haz.). (2012). *Beyond human from animality to transhumanism.* London: Continuum International Publishing Group.

Bolter, J. D. (2016). Posthumanism. K. B. Jensen & R. T. Craig, J. D. Pooley ve E. W. Rothenbuhler (Yay. haz.), *The international encyclopedia of communication theory and philosophy* içinde. JohnWiley & Sons, Inc. (Online: DOI: 10.1002/9781118766804.wbiect220)

Bostrom, N. (2002). Existential risks: Analyzing human extinction scenarios and related hazards. *Journal of Evolution and Technology*, *9*, https://www.nickbostrom.com/existential/risks.pdf

Bostrom, N. (2003). Human genetic enhancements: A transhumanist perspective. *Journal of Value Inquiry*, *37*(4), 493–506.

Bostrom, N. (2005). A history of transhumanist thought. *Journal of Evolution and Technology*, *14*(1), Nisan.

Bostrom, N. (2008). Why I want to be a posthuman when I grow up? B. Gordijn ve R. M. Chadwick (Yay. haz.), *Medical Enhancement and Posthumanity (The International Library of Ethics, Law and Technology, 2)* içinde (ss. 107-136). Cardiff: Springer.

Bostrom, N. (2009). The Transhumanist FAQ. D M. Kaplan Rowman (Yay. haz.), *Reading in the philosophy of technology* içinde (ss. 395-413). USA: Littlefield Publishers.

Bostrom, N. ve ark. (2003). *The Transhumanist FAQ: A General Introduction, Version 2.1.* The World Transhumanist Association. E-kitap. Alınma tarihi 28 Şubat 2021, https://www.nickbostrom.com/views/transhumanist.pdf

Braidotti, R. (2013). *The posthuman*. Cambridge: Polity.

Çakıcı, M. (2021, 4 Şubat). Elon Musk, beyin çipi takılmış bir maymunla video oyun oynadı: Sıra insanlara geliyor. Alınma tarihi Şubat 26, 2021, from https://kayiprihtim.com/haberler/bilim/elon-musk-neuralink-beyin-cipi-maymundeney

Callus, I., & Herbrechter, S. (2012). Introduction: Posthumanist subjectivities, or, Coming after the Subject. *Subjectivity*, *5*(3), 241−264.

Cavallaro, D. (2000). *Cyberpunk and cyberculture: The virtual subject in postmodern science fiction*. New Brunswick: Athlone Press.

Cole-turner, R. (*Ed.).* (2011). *Transhumanism and transcendence christian hope in an age of technological enhancement. G*eorgetown: *G*eorgetown University press.

Dağ, A. (2017). Hümanizmin radikalleşmesi olarak transhümanizm. *Felsefî Düşün*, *9*, 46-68.

Damrosch, D. (2013). *Dünya edebiyatı nedir?* (O. Köseoğlu, Çev.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Douglas V. P. (2017). Dehumanization in theory: anti-humanism, nonhumanism, post-humanism, and trans-humanism. *Journal of Critical Realism*, *16*(4), 353-367. DOI:10.1080/14767430.2017.1340010

Emiroğlu, K., Öztürk, C., Bayram, B., & Arslan, R. (2006). *Gündelik hayatımızın tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Ettinger, R. C. W. (1972). *Man into Superman*. New York: St. Martin's.

FM-2030. (1989). *Are you a transhuman?* New York: Warner Books.

Fukuyama, F. (2002). *Our posthuman future: Consequences of the biotechnology revolution.* London: Profile Books.

Fukuyama, F. (2004). Transhumanism. *Foreign Policy*, Eylül/Ekim, 42-43.

Fukuyama, F., & Furger, F. (2007). *Beyond bioethics: A proposal for modernizing the regulation of human biotechnologies.* Washington, D.C.: Paul H. Nitze School of Advanced International Studies.

Halberstam, J., & Livingston, I. (Ed.). (1995). *Posthuman bodies.* Bloomington: Indiana University Press.

Haney II, W. S. (2006). *Cyberculture, cyborgs and science fiction consciousness and the posthuman.* New York, NY: Rodopi.

Harari, Y.N. (2015). *Sapiens: hayvanlardan tanrilara insan türünün kisa bir tarihi*. (Genç Ertuğrul, Çev.). İstanbul: Kolektif.

Haraway, D. (1991). *Simians, cyborgs, and women: The reinvention of nature*. New York, NY: Routledge.

Hassan, I. (1977). Prometheus as performer: Toward a posthumanist culture? *The Georgia Review*, *31*(4), 830–850.

Hayles, N. K. (2010). *How we became posthuman: Virtual bodies in cybernetics, literature, and informatics.* Chicago, IL: University of Chicago Press.

Herbrechter, S. (2013). *Posthumanism: A critical analysis.* London: Bloomsbury.

Hoberek, A. (2007). Introduction: After postmodernism. *Twentieth-Century Literature*, *53*(3), 233−247.

Huxley, J. (1957). *New bottles for new wine: Ideology and scientific knowledge*. New York: Harper.

Ishiguro, K. (2019). *Beni asla bırakma: Roman*. (Haydaroğlu Mine, Çev.) (20.bsk.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Joy, B. (2000). Why the future doesn't need us. *Wired*, *8*(4). Alınma tarihi Ocak 28, 2020 https://www.wired.com/2000/04/joy-2/

Kurzweil, R. (1999). *The age of spiritual machines, when computers exceed human intelligence*. NY: Penguin. (Ebook)

Kurzweil, R. (2005). *The singularity is near, when humans transcend biology*. England: Penguin.

Leslie, J. (1996). *The end of the world: The science and ethics of human extinction*. London: Routledge.

Lilley, S. (2013). *Transhumanism and society: The social debate over human enhancement*. USA: Springer Briefs in Philosophy springer.

Maccarini, A. M. (2019). Trans-human (life-)time emergent biographies and the 'deep change' in personal reflexivity. I. Al-Amoudi ve J. Morgan (Yay. haz.), *Realist Responses to Post-Human Society: Ex Machina* içinde (ss. 138-164). NY: Routledge

Miah, A. (2008). Posthumanism: A critical history. B. Gordijn ve R. M. Chadwick (Yay. haz.), *Medical Enhancement and Posthumanity (The International Library of Ethics, Law and Technology, 2)* içinde (ss. 71-94). Cardiff: Springer.

National Research Council (US) Committee on Identifying and Assessing Unintended Effects of Genetically Engineered Foods on Human Health. (1970, January 1). *Methods and Mechanisms of Genetic Manipulation and Cloning of Animals*. Alınma tarihi Ocak 28, 2020, https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK215769/

Nayar, P. K. (2014). The fiction of bioethics: Posthumanism in Kazuo Ishiguro's *Never Let Me Go*. *Notes on Contemporary Literature*, *44*(3), 9-12.

Nichols T. P., & Campano, G. (2017). Post-humanism and literacy studies. *Language Arts*, *94*(4), 245-251.

Pepperell, R. (2003). *The post human condition: Consciousness beyond the brain*. Oregon: Intellect Books.

Regis, E. (1990). *Great Mambo Chicken and the Transhuman Condition.* New York: Perseus.

Rubin, C. T. (2008). What is the Good of Transhumanism? B. Gordijn ve R. M. Chadwick (Yay. haz.), *Medical Enhancement and Posthumanity (The International Library of Ethics, Law and Technology, 2)* içinde (ss. 137-156). Cardiff: Springer.

Tangermann, V. (2018, January 17). The future is here: six of today's most advanced, real-life cyborgs. Alınma tarihi Ocak 28, 2020, https://futurism.com/six-of-todays-most-advanced-real-life-cyborgs

Wolfe, C. (2010). *What is posthumanism?* Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.